

Norsk psykologforening,
Fagetisk råd
Postboks 419 Sentrum
N-0103 OSLO

Klager
Innklaget

FER sak: 46/16K

NORSK
PSYKOLOG
FORENING

Dato: 31.10.17

VEDR.: FAGETISK KLAGESAK 46/16K

Fagetisk råd i Norsk psykologforening (FER) mottok klagen 23.12.16 og sluttbehandlet klagen i sitt møte 30.10.17.

Saken ble behandlet av rådets faste medlemmer:
Gry Lill Hamre, Roar Solholm, Rolf Eriksen, Lisa Stokkeland

Vedtak: *5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.*

Begrunnelsen for FERs vedtak er beskrevet nedenfor.

Saksgang

- 23.12.16 FER mottok brev fra klager med klage på Psykologforeningens medlem PP.
- 24.04.17 FER vurderte henvendelsen i møte og vedtok å utrede saken som en fagetisk klagesak.
- 09.05.17 Innklaget psykolog ble tilskrevet med anmodning om innen fire uker å redegjøre for klagen under henvisning til spesielle punkter i "Etiske prinsipper for nordiske psykologer" (EPNP).
- 12.06.17 FER mottok redegjørelse fra innklagede psykolog.
- 12.06.17 Redegjørelsen ble sent til klager med anmodning om innen to uker å kommentere innklagedes redegjørelse.
- 29.08.17 FER etterspurte kommentar fra klager på innklagedes redegjørelse.
- 11.06.17 FER mottok kommentar fra klager.
- 11.09.17 Kommentar fra klager ble sendt innklagede psykolog med to ukers frist til å komme med sluttkommentarer.
- 10.10.17 FER mottok sluttkommentar fra innklagede psykolog.
- 11.10.17 Innklagedes sluttkommentarer ble sendt til klager til orientering.
- 30.10.17 FER sluttbehandlet saken.

Oppsummering av tilsendt dokumentasjon

i) Klagers brev til FER

I sitt første brev til FER hevder klager at innklagede psykolog hadde brutt Etske prinsipper for nordiske psykologer (EPNP) i forbindelse med et oppdrag som sakkyndig i foreldretvist om barn født i -15. Innklaget psykolog skal i perioden fra desember -15 til november -16 ha utarbeidet to sakkyndige rapporter i den aktuelle saken. Arbeidet skal ha blitt utført etter mandat fra tingretten med hjemmel i Barneloven § 61.1. Begge de sakkyndige rapportene lå vedlagt klagen, samt prosesskrift til tingretten som omhandler habilitet og sakkyndiges rolle/metode med hensyn til arbeidet som sakkyndig. Klagen var skrevet av advokat på vegne av mor i saken.

Slik FER forsto klagen kunne den sammenfattes i følgende punkter:

1. Innklaget psykolog skal i rettsmøte -16 ha kommet med flere utsagn som omhandlet mor som person og som klager opplevde som krenkende, usaklige og devaluerende. Innklaget psykolog skal ha antydnet at klager kunne ha en utviklingsforstyrrelse og/eller mer alvorlig psykisk lidelse og innklaget psykolog skal i forlengelse av dette ha uttalt «mor har jo til og med klart å bli barnehagelærer». Klager påpekte at innklaget psykolog ikke hadde hatt tilstrekkelig empirisk grunnlag for å kunne gjøre en diagnostisk vurdering.
2. Innklaget psykolog skal ikke ha reservert seg eller drøftet kompetanse- eller metodebegrensninger i sine rapporter. Ifølge klager er innklaget psykolog relativt «ny» i sin rolle som sakkyndig, noe klager mente at rapportene bar preg av. Derfor mente klager at rapporten burde ha inneholdt informasjon om grenser for egen kompetanse som følge av utdanning, trening, erfaring og personlig styrke og begrensninger. Klager påpekte at innklaget psykolog hverken i forbindelse med sitt arbeide eller i rapportene hadde gitt adekvate opplysninger om sine kvalifikasjoner, utdanning, erfaring, kompetanse og faglige tilknytning.
3. Innklaget psykolog skal ha gått utover mandatet som ble fastsatt av retten i den aktuelle saken, særlig i den siste rapporten fra -16. Innklaget psykolog skal ha betegnet rapporten som «utredning», noe som av klager oppfattes som en uttalt overskridelse av mandatet som ble gitt av retten.
4. Innklaget psykolog skal ha gitt lite eller ingen informasjon i forkant av observasjon gjennomført av innklaget psykolog. Klager skal ha lagt til grunn at innklaget psykolog var tiltenkt å ha en helt passiv og observerende rolle under observasjonene. Ifølge klager skal far ha forstått dette annerledes, men uten at innklaget psykolog i rapporten reflekterer omkring foreldrenes ulike forståelse av observasjonene, valg av sted for gjennomføring av observasjonene og i hvilken grad dette kunne ha innvirket på observasjonene. Klager anførte at innklaget psykolog i for liten grad hadde reflektert rundt det faktum at barnet hadde møtt vedkommende flere ganger fra før, i forkant av observasjonene kun hos far, og hvilken betydning dette kunne ha hatt for observasjonene. Innklaget psykolog skal ikke ha vist forståelse for at mor og barn var syk under en av observasjonene. Innklaget psykolog skal heller ikke ha lagt til rette for ny observasjon. Ifølge klager ble det således kun gjennomført en «normal» observasjon av mor og barn, mens det ble gjennomført flere observasjoner av far og barn.
Innklaget psykolog skal både skriftlig i rapportene og i retten, ha uttrykt påfallende liten tvil eller vært lite kritisk til egne sakkyndige vurderinger, til tross for at hun hadde et overflatisk mandat etter Barneloven § 61.1. Innklaget psykolog skal ikke i tilstrekkelig grad ha vært oppmerksom på de begrensninger som ligger i f.eks. observasjoner, og de begrensninger som ut fra dette, måtte legges på konklusjonene.

5. Klager skal ha opplevd innklaget psykolog som partisk og at hun tok fars side, at hun forskjellsbehandlet partene under sitt arbeid og var forutinntatt og negativt innstilt til klager fra starten, men at dette var særlig tydelig i den siste sakkyndige rapporten fra -16. Det ble påpekt at det var påfallende lite negative/kritiske kommentarer til det som kom frem av informasjon fra den andre parten i saken sammenliknet med klager. Klager skal ha følt at innklaget psykolog hadde en nedlatende holdning, og ikke var særlig opptatt av å tilrettelegge slik at klager fikk muligheten til å meddele sin historie og fortelle om hvordan hun hadde det. Klager opplevde innklaget psykolog som lite imøtekommende og vennlig under de lengre samtalene som de hadde, noe som var slitsomt, stressende og gjorde det vanskelig å formidle det som var viktig. Hun opplevde også at informasjonen som hun ga til innklaget psykolog, som omhandlet omstendighetene hun opplevde som svært vanskelige i samlivet med far, og som også påvirket henne som mor, ble neglisjert og ikke tatt hensyn til.

VURDERING

FER har forståelse for at saker om foreldreomsorg kan være vanskelige for partene. I slike saker vil utredning, faglige uttalelser og vurderinger kunne oppleves som belastende, uten at det nødvendigvis innebærer brudd på de fagetiske retningslinjene (EPNP). FER vil informere om at rådet ikke skal vurdere om rapportens vurderinger eller anbefalinger er rett eller feil. Rådets mandat er å vurdere de etiske sidene ved psykologens arbeid.

1. Vedrørende uttalelser som fremsettes i retten av psykologer forutsetter FER at begge parter i rettsmøte hadde anledning til å stille spørsmål til sakkyndig, komme med oppklarende spørsmål og alternativ vurdering. Dersom FER forstår mandatet til sakkyndig riktig, ble imidlertid arbeidet utført etter mandat fra tingretten med hjemmel i Barneloven § 61.1, noe som vil innebære at det å komme med uttalelser vedr. partenes psykiske helse, vil kunne være brudd på EPNP. FER valgte derfor å åpne dette punktet for kontradiksjon.
2. Klager påpekte at innklaget psykolog ikke hadde reservert seg eller drøftet aktuelle kompetanse- eller metodebegrensninger i sine rapporter. FER vurderte at det ikke er grunnlag for at sakkyndig i en rapport skal skrive noe om sin tidligere erfaring med sakkyndig utredning. FER forutsatte at innklaget psykolog hadde vurdert at hun hadde den nødvendig kompetanse til å ta på seg oppdraget hun hadde gjennomført. FER åpnet derfor ikke på dette punktet.
3. Ifølge klager gikk innklaget psykolog ut over mandatet som ble fastsatt av retten og viste til at innklaget psykolog hadde brukt betegnelsen «utredning» om rapporten. Det fremkom i de sakkyndige rapportene at innklaget psykolog hadde brukt ordet «utredning» og «utredningsprosess». Bl.a. står det «Mandatet for utredning er datert xx.xx.xx» og «Eget arbeid i saken: Innledende telefonsamtale med begge parter for å starte opp utredningsprosessen». FER stilte spørsmål ved bruk av ordet «utredning» ved § 61.1, da dette kunne indikere at arbeidet ble gjort med hjemmel i Barneloven § 61.3. Innklaget psykolog konkluderte i rapport nr. 2 med anbefaling om hvor barnet skulle ha sitt faste bosted. FER vurderte at dette vanligvis ville være å gå utover mandatet som var gitt ved §61.1. I rapporten står det at sakkyndig har fått utvidet mandat. FER var usikker på hvilket mandat som var gitt innklaget psykolog og hvordan innklaget psykolog hadde forstått det utvidede mandatet. FER valgte å åpne dette punktet for kontradiksjon.

4. Klager mente at innklaget psykolog i rapporten ikke hadde reflektert omkring foreldrenes ulike forståelse av observasjonene, valg av sted for gjennomføring av observasjonene og i hvilken grad dette kunne ha innvirket på observasjonene, og ikke i tilstrekkelig grad hadde vært oppmerksom på de begrensninger som måtte legges på konklusjonene. I den første rapporten påpeker innklaget psykolog at mor og barn var syk under observasjon og at det er en svakhet ved karleggingen/rapporten at det ikke er gjennomført likeverdig observasjon av foreldre og barn. I den andre rapporten har innklaget psykolog i konklusjonen selv stilt spørsmål ved om det at barnet to ganger tidligere har møtt sakkyndig kan ha påvirket barnet under siste observasjon hos far, men konkludert med at det som er utslagsgivende hos far, var at far var kjærlig, trygg i farsrollen og intuitivt syntes å gi barnet god emosjonell og sosial utviklingsstøtte. FER vurderte således at psykologen hadde tatt høyde for at observasjonene var gjennomført på ulikt grunnlag. FER fant ikke at det forelå brudd på EPNP. FER påpekte imidlertid at det anses som svært viktig forut for en sakkyndig vurdering at partene får informasjon om mandatet som er gitt av retten.
5. Klager opplevde at sakkyndig var partisk, var forutinntatt og negativt innstilt til klager fra starten, og at innklaget psykolog hadde en nedlatende holdning. Slik FER leste tilsendte sakkyndige rapporter fremsto de som balansert i sine beskrivelser og det var mulig å forstå sammenhengen mellom informasjonen som var innhentet, observasjonene og vurderingene som var gjort. FER åpnet derfor ikke på dette punktet.

FER valgte således å åpne for kontradiksjon på punktene i klagen som omhandler om innklaget psykolog hadde gått utover gitt mandat ved å uttale seg om mors psykiske helse i retten (pkt.1) og ved å gi anbefaling om bosted for barnet i rapport nr. 2 (pkt. 3).

ii) Relevante punkter i «Ethiske prinsipper for nordiske psykologer» (EPNP)

FER vurderte henvendelsen fra klager i møte 24.04.17 og vedtok å åpne for kontradiksjon på pkt.1 og pkt.3 med henvisning til følgende punkter i EPNP:

II.1 Respekt for personens rettigheter og verdighet

Psykologen viser respekt for og arbeider for å fremme utviklingen av hvert menneskes rettigheter, verdighet og integritet. Han/hun respekterer individets rett til privatliv, konfidensialitet, selvbestemmelse og autonomi, i samsvar med psykologens øvrige profesjonelle forpliktelser og med loven.

Respekt

Psykologen viser respekt for individets grunnleggende rettigheter, verdighet og integritet, og tilstreber å unngå at hans/hennes kunnskap anvendes på en måte som krenker, utnytter eller undertrykker individer.

Psykologen er oppmerksom på og respekterer den kunnskap, innsikt, erfaring og ekspertise som klienter, relevante tredje parter og allmennheten har og respekterer kollegers og andre yrkesgruppers særlige kompetanse, forpliktelser og ansvar.

Psykologen er oppmerksom på individuelle, rollemessige og kulturelle ulikheter basert på funksjonsnivå, kjønn, seksuell orientering, etnisk og nasjonal opprinnelse og tilhørighet, alder, religion, språk og sosioøkonomisk status, og på de begrensningene som ligger i egne kulturelle, klassemessige og kjønnsmessige forutsetninger.

II.2 Kompetanse

Psykologen bestreber seg på å utvikle og opprettholde høy faglig kompetanse i sitt arbeide. Psykologen tilstreber bevissthet om sine faglige og menneskelige sterke og svake sider, slik at han/hun realistisk kan vurdere med hvilken kompetanse han/hun kan påta seg oppgaver. Psykologen påtar seg kun de oppgaver, tilbyr kun de tjenester og bruker kun de metoder han/hun er kvalifisert til gjennom utdanning, trening og erfaring.

Metodebegrensninger

Psykologen er oppmerksom på de begrensningene som ligger i metoder og framgangsmåter og de begrensningene som ut fra dette må legges på de konklusjonene som kan trekkes.

Psykologen viser spesiell varsomhet når han/hun anvender metoder, hjelpemidler og teknikker som ennå befinner seg på utprøvningsstadiet og som ikke tilfredsstillende vanlige metodekrav, eller som psykologen ennå ikke behersker fullt ut.

Med henvisning til hovedpunktet *Respekt for personens rettigheter og verdighet* og underpunktet *Respekt*, og hovedpunktet *Kompetanse* og underpunktet *Metodebegrensninger*, ba FER psykologen om å reflektere omkring om hun hadde gått utover mandatet som var gitt av retten. Dette gjaldt både det at hun skulle ha kommet med uttalelser om en av partenes psykiske helse i rettsmøte (pkt. 1) og om anbefaling om hvor barnet skulle ha sitt faste bosted (pkt. 3). Det var uklart for FER hvilket mandat som var gitt av retten og hvordan psykologen hadde forstått mandatet som var gitt. FER ba derfor psykologen også om å redegjøre for dette.

iii) Innklagedes redegjørelse.

I sin redegjørelse beskriver innklagede, med henvisning til klagepunkt 1, at hun av mors advokat under rettsforberedende møte ble spurt om hun hadde lagt merke til likhetstrekk mellom mor og barn, og om mor grunnet dette kunne være en god støtte eller en ressurs for barnet. Forut for dette skal psykologen har redegjort for den sakkyndige rapporten og vurderingen vedrørende barnets fungering, inkludert at det ikke kunne utelukkes at barnet hadde en utviklingsforstyrrelse basert på observasjoner og informasjon fra barnehage, og derfor anbefalt at hun ble utredet ved PPT. Mors advokat og mor skal ha vært kjent med innholdet i rapporten før den ble gjennomgått. Før psykologen besvarte spørsmålet fra mors advokat, skal hun ha henvendt seg til mor og spurt om det var greit at hun besvarte spørsmålet, noe mor skal ha samtykket til. Ifølge psykologen skal hun ha uttalt at dersom barnet hadde en utviklingsforstyrrelse, noe hun ikke kunne vite sikkert da barnet ikke var utredet, så var det kjent at det kunne være en viss arvelighet ved utviklingsforstyrrelser. Psykologen opplyser om at hun etter dette gjentok at hun ikke kunne vite dette da hverken mor eller barn hadde vært utredet. Ifølge psykologen redegjorde hun i forlengelse av dette for hva barnet ville trenge av hjelp for å øke sin sosiale og emosjonelle kompetanse, og ga eksempler på dette. Hun skal ha opplyst om at hun hadde observert at mor i mindre grad enn far gjorde dette i samspillet med barnet. Hun skal ha poengtert at dersom PPT fant at barnet hadde en utviklingsforstyrrelse, ville foreldre og barnehage kunne få veiledning av PPT evt. andre kompetansepersoner. Fars advokat skal da ha stilt spørsmål ved om mor var veiledbar hvorpå psykologen skal ha svart at mor hadde utdannet seg til barnehagepedagog og at det således ikke var grunn til å tro noe annet. Ifølge psykologen har hun tilstrebet å behandle klager med respekt i all sin kontakt med henne, også under rettsmøtet, og hun har vært

vennlig og saklig. Hun skriver at hun har stor forståelse for at prosesser som omhandler samvær, spesielt når spørsmål om egen helse og omsorgspraksis blir satt i fokus, oppleves svært belastende og at en kan kjenne seg sårbar. Ifølge psykologen synes hun at det er leit at klager etter rettsmøtet sitter igjen med en følelse av å ha blitt krenket.

Vedrørende mandatet fra tingretten skriver psykologen at dette ble utformet under det rettsforberedende møtet slik det er beskrevet i rapporten. Hun skal i tillegg per tlf. og per brev ha blitt informert av Sorenskriver om et utvidet mandat. Ifølge psykologen forsto hun det utvidede mandatet slik at hun skulle innhente opplysninger om mors helse slik at hennes helsetilstand kunne kartlegges ved å innhente informasjon fra mors fastleger og psykolog. Psykologen påpeker at hun aldri selv på noe tidspunkt skriftlig eller muntlig har gjort vurderinger av mors psykiske helse. Ifølge psykologen er det heller ikke gjort en diagnostisk vurdering av barnet, men på bakgrunn av egne observasjoner, informasjon fra foreldre og komparenter var det hennes psykologfaglige vurdering at foreldre og retten måtte opplyses om at barnet burde utredes av PPT, da hun ikke kunne utelukke at barnet hadde en utviklingsforstyrrelse.

Vedrørende bruk av begrepene «utredning» og «utredningsprosess» skriver psykologen at det er uryddig av henne å ha brukt disse begrepene da dette kan gi inntrykk av at arbeidet er gjort under §61.3 og ikke §61.1 som er tilfellet i denne saken.

Psykologen beklager at hun i rapportens siste setning har gitt anbefaling om fast bosted og samvær. Hun vurderer selv at denne vurderingen er utenfor mandatet. Ifølge psykologen har hun forståelse for at klager i denne saken har opplevd det som belastende og hun ber om unnskyldning for at det ble gjort.

iv) Klagers kommentarer på innklagedes redegjørelse.

Som svar på redegjørelsen skriver klager at påstander som innklaget psykolog kom med vedrørende hennes psykiske helse gjentatte ganger har blitt bruk mot henne av motpart i saken, noe som har vært vanskelig for henne. Hun skriver at hun mener at dette er mangel på respekt for individet og menneskeverd. Ifølge klager hadde innklaget psykolog ikke dokumentasjon eller belegg for uttalelsene som hun kom med om henne som mor i denne saken. Hun skriver at den mest krenkende opplevelsen var påstanden «mor har til og med klart å bli førskolelærer», en uttalelse som hun opplevde som mangel på respekt for henne som menneske, ga henne en opplevelse av å «bli neglisjert på en meget nedverdiggende måte» og følte at dette ble en betegnelse på at hun var mindre begavet. Klager opplyser om at barnet nå er ferdig utredet hos PPT, og at det ikke finnes ingen tegn til utviklingsforstyrrelse hos barnet.

Klager skriver at hun opplevde at det var viktig for innklaget psykolog å fremme sine egne synspunkter uten at disse var basert på kontakten de hadde da klager opplevde å bli neglisjert. Ifølge klager opplevde hun å ikke bli sett i en vanskelig situasjon og opplevde liten forståelse. Hun opplyser om barnet på bakgrunn av dette nå bor mer hos far enn hos mor, noe som var etter innklagedes psykolog sine anbefalinger.

Klager skriver at hun tar innklagedes unnskyldning for å ha gått utover mandatet til etterretning.

v) Sluttkommentarer fra innklagede

I sine sluttkommentarer skriver innklagede at hun har forståelse for at det kan oppleves som svært belastende for foreldre å være uenig i hvor barnet skal bo og at hun leser at det var

vondt for klager at hennes psykiske helse ble et tema under rettsmøtet. Hun viser til det hun har skrevet om dette i sin tidligere kommentar.

Vedrørende konklusjon og anbefalinger som årsak til at klager nå har mindre samvær enn hun ønsker, viser innklaget psykolog til at det var oppnevnt ny sakkyndig på det tidspunktet hun trakk seg fra saken, og at hun regner det som sannsynlig at samværsordningen som er i dag hviler på et psykologfaglig arbeid fra flere enn henne.

FERs vurdering og konklusjon

Vedrørende punkt 1 som omhandler uttalelse om mors psykiske helse, er FER enig i at en vurdering av dette kan ligge utenfor mandatet når arbeidet er gjort med hjemmel i Barneloven § 61.1. Ut fra det innklaget psykolog skriver har hun ikke gjort en diagnostisk vurdering av mor, men svart på spørsmål fra mors advokat om mors psykiske helse, noe hun skriver at mor samtykket til at hun kunne gjøre. Ifølge innklaget psykolog skal hun ha uttalt at det kan være en viss arvelighet ved utviklingsforstyrrelser, noe hun har anbefalt at barnet utredes for, men understreket at hun hverken har utredet barn eller mor. FER kan ikke se at dette er tilstrekkelig til at innklaget psykolog har brutt EPNP i forhold til dette punktet, men vil oppfordre psykologer til å være varsom med å komme med uttalelser som de ikke har belegg for.

Vedrørende punkt 3 som omhandler anbefaling av bosted, vurderer FER at dette vanligvis vil være å gå utover mandatet som er gitt ved §61.1. Innklaget psykologen skriver også at hun selv vurderer at dette var å gå utenfor mandatet, og ber om unnskyldning for at dette ble gjort. FER anser EPNP som brutt i forhold til dette punktet.

Vedtak: 5.1.1.3 Brudd på de fagetiske prinsippene er godtgjort. Innklaget psykolog gis kollegial veiledning.

Dette brevet er å regne som kollegial veiledning.

Vedtak fattet av Fagetisk råd kan ankes til Psykologforeningens Ankeutvalg for fagetiske klagesaker. Jmfør punkt 4.2.4 som kommer inn under saksgang og saksbehandling, påligger det den ankende part å begrunne hvilke(t) punkt(er) i Fagetisk råds konklusjon det ankes på. Anken sendes Norsk psykologforening sammen med Fagetisk råd sin konklusjon og øvrige dokumenter i saken. En anke må være fremmet innen 3 måneder etter at fagetisk råd sin konklusjon er avgitt.

Med hilsen
Fagetisk råd
Norsk psykologforening
Svanhild Mellingen, leder

for leder, Tove Beate Pedersen, sekretær FER

Kopi: Sentralstyret i Psykologforeningen, v/president Tor Levin Hofgaard